

Huisarts, hoe zit het met de wetenschap?

The need is to teach how to obtain information from data and knowledge from information.¹

Elke arts heeft te maken met de resultaten van wetenschappelijk onderzoek, ook al leest hij slechts de advertenties in de vakbladen. Bij het opzetten van dergelijk onderzoek, de bewerking van de daarbij verkregen gegevens en het op grond daarvan formuleren van generaliserende uitspraken wordt in de geneeskunde – en ook in de huisartsgeneeskunde – steeds vaker gebruik gemaakt van statistische methoden.

Deze op zichzelf heuglijke ontwikkeling heeft een keerzijde. Onderzoekers roepen vaak niet tijdig, en soms in het geheel niet, de hulp in van een statisticus, ook als dat echt noodzakelijk is.² Statistische hulp lijkt soms nogal en passant te worden geboden, of op de rotsige bodem te worden gezaaid. Zelfs in dissertaties kunnen p-waarden van nul worden aangetroffen, terwijl op een vraag hierover tijdens de oppositie geen goede uitleg kan worden gegeven.

Afgezien van een zo robuust elementair onbegrip bij sommige onderzoekers mag men zich bij statistische hulp afvragen of de statisticus enig zicht heeft op de omstandigheden waaronder de gegevens voor het onderzoek zullen worden verzameld, zodat hij kan anticiperen op wat daarbij mis kan gaan.³

Een gedeelte van de onderzoeksvoorstellen wordt voorgelegd aan onderzoekscommissies en/of subsidiërende instanties. De beoordelingsprocedure die dan volgt, waarborgt echter niet dat alle cruciale aspecten, zoals het analyseschema met inbegrip van de te hanteren statistische methoden, worden vastgelegd en in de beoordeling betrokken voordat het onderzoek begint. Zeker met de sterk toegenomen mogelijkheden die computersystemen bieden voor uitgebreide databewerking en -analyse, is de verleiding groot alsnog alle mogelijke subanalyses en statistische methoden te 'benutten' – met alle gevaren van dien.

Vervolgens kunnen bij de redactionele beoordeling van ter publikatie aangeboden onderzoeksverslagen soms ernstige steken vallen. Ook gerenommeerde medische tijdschriften blijven niet gevrijwaard van niet correct gebruikte statistische methoden (opvallend vaak geldt dit juist de meest elementaire methoden), met soms belangrijke consequenties voor de conclusies.⁴⁻⁶

En tenslotte is er nog het probleem dat veel artsen onvoldoende vertrouwd zijn met de statistiek om onderzoeksverslagen goed te kunnen interpreteren.¹

Al met al kan worden gesteld dat de lezers van medische tijdschriften over het algemeen gedoemd zijn zonder kritische reserve af te gaan op soms uitermate dubieuze beweringen in de beschouwing, conclusies of samenvatting van onderzoeksverslagen.

Misschien is dit wat somber gesteld, maar zijn er redenen waarom dit niet voor ons tijdschrift zou gelden? Het raakt in elk geval een zeer belangrijk goed, de forumfunctie, en noopt dan ook tot bezinning op het redactiebeleid. De redactiecommissie is verheugd, als uitvloeisel van die bezinning, in dit nummer een reeks artikelen over medische statistiek te kunnen aankondigen.

In een inleidend artikel geven de auteurs, Knottnerus en Volovics, een uiteenzetting over de bedoeling en opzet van deze reeks. Daarom kan op deze plaats worden volstaan met de opmerking dat de redactiecommissie vooral beoogt stof tot nadenken te bieden over basale statistische aspecten van huisartsgeneeskundig relevante zaken. De reeks is dan ook nadrukkelijk bedoeld voor *alle* lezers en niet alleen voor geïnteresseerde collega's die een onderzoeksopzet voorbereiden. Gehoopt mag worden dat statistiek in een huisartsgeneeskundige context beter beklijft dan een pakket statistiek in de preklinische fase van de opleiding. Om die reden worden de voorbeelden in de serie zoveel mogelijk uit dit tijdschrift geput.

Een sterk verwante doelstelling heeft een ander produkt uit het Genootschap, het CWO-boek 'Wetenschappelijk onderzoek in de huisartsgeneeskunde'.⁷ Graag wil ik hier dan ook attenderen op de zojuist verschenen tweede druk, met verbeteringen in de opbouw en didactiek en een toegevoegd hoofdstuk over de verslaglegging van onderzoek. Het boek moet vooral aan potentiële auteurs-onderzoekers warm aanbevolen worden.

W. A. van Veen

Literatuur op pag. 362.